

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 2) การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ เกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองบนพื้นฐานของความเป็นไทย ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐ ในอันที่จะรับภาระในการจัดการศึกษาและบริหาร การศึกษาของชาติ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การจัดการศึกษาของรัฐในปัจจุบัน มีองค์กรที่รับผิดชอบหลายองค์กร องค์กรหนึ่งที่ สำคัญ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การศาสนา และ วัฒนธรรม (พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม, 2534, หน้า 53) โดยแบ่งส่วนราชการ ออกเป็น ราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค (พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วน ราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 9) และได้แบ่งหน่วยงานออกเป็นกรม โดยให้แต่ละกรมรับผิดชอบงานตามลักษณะที่แตกต่างกันออกไป สำนักงานคณะกรรมการการ- ประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2523 รับผิดชอบ การจัดการศึกษา 3 ระดับ ในโรงเรียนประถมศึกษา คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, บทคัดย่อ) ซึ่งมีรูปแบบการบริหารโดยองค์คณะบุคคล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ เรียกว่า คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระดับจังหวัด เรียกว่า คณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัด และคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และระดับอำเภอ เรียกว่า

คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/คณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ โดยในแต่ละระดับจะมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ ระดับชาติ มีเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นผู้บริหาร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ การกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการ อาคารสถานที่ ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการประถมศึกษา ระดับจังหวัด มีผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้บริหาร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน และการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ การจัดตั้ง การรวม และเลิกล้มโรงเรียนประถมศึกษา การพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครู และการให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และผู้บริหารโรงเรียน และระดับอำเภอ มีหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอเป็นผู้บริหาร มีอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานของโรงเรียน การเสนอการแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนและการเสนอแนะการพิจารณาความดีความชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535, หน้า 3)

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นหัวหน้าหน่วยงานสูงสุดที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสภายในอำเภอ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538, หน้า 10) โดยมีหน้าที่ในการปกครองบังคับบัญชา ควบคุม ดูแล การปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ให้เป็นไปตามกฎหมายและแนวทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องทำงานใกล้ชิดกับผู้บริหารโรงเรียนและครูอีกด้วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จึงเป็นบุคคลที่สำคัญมากต่อการจัดการศึกษา (สมชัย วุฒิปรีชา, 2531, หน้า ก) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จึงจำเป็นต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักการบริหารคน รู้จักปกครองและช่วยเหลือดูแลสนับสนุนโรงเรียน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจึงจะไปด้วยดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525, หน้า 1) เนื่องจากการบริหารองค์กรใดๆ ก็ตาม ผู้บริหารมีจุดหมายปลายทางที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ 1) ให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความคาดหวังของหน่วยงานนั้นได้รับผลสำเร็จ และ 2) ให้ผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงาน (ทรงศักดิ์ ศรีกาพสินธุ์, 2520, หน้า 10) ในการบริหารงานเพื่อให้งานเกิดผลสำเร็จและให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดความพึงพอใจนั้น การตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะ

การตัดสินใจสั่งการเป็นพฤติกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงาน ดังที่ นิยม พรหมไทย (2529, หน้า 26) กล่าวไว้ว่า ผลของการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหารจะส่งผลกระทบถึงการทำงานของตนและผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานด้วย ดังนั้น การตัดสินใจสั่งการที่มีประสิทธิภาพของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จึงเป็นบทบาทอันสำคัญยิ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา เพราะการตัดสินใจนับได้ว่าเป็นพฤติกรรมหลักของการบริหารและเป็นเสมือนเครื่องมือทดสอบความสามารถของผู้บริหาร (ชวนชม ชินะตังกูร, 2524, หน้า 123) ซึ่งหน้าที่สำคัญของผู้บริหารก็คือหน้าที่ในการตัดสินใจสั่งการ ทั้งนี้เพราะหน้าที่ตัดสินใจสั่งการที่นอกจากจะเป็นสิ่งที่ยากที่จะทำให้ถูกต้องแล้ว ยังมีผลสะท้อนไปสู่การปฏิบัติงานของทุกคนในองค์กรนั้น และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ถ้าผู้บริหารทำการตัดสินใจสั่งการไปในทางที่ถูกแล้ว กิจการงานขององค์กรนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริหารตัดสินใจและดำเนินการผิดพลาดแล้ว ผลเสียย่อมจะตกอยู่ไม่เฉพาะผู้บริหารเท่านั้น แต่จะมีผลไปสู่ทุกคนในองค์กร และอาจจะมีผลต่อความคงอยู่หรือสูญสลายขององค์กรนั้นๆ ได้ ด้วยเหตุนี้อาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรใดก็ตาม ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารทั้งหลายนั่นเอง (นัทรี แสงทองศรีกรมล, 2527, หน้า 19 อ้างอิงจาก เฉลิมรัฐ ชัมพานนท์, 2508, หน้า 5) ในการตัดสินใจถึงแม้ผู้ตัดสินใจจะใช้เทคนิควิธีการต่างๆ มีอุปกรณ์ในการหาข้อมูล มีที่ปรึกษาหรือคณะบุคคลที่จะให้คำแนะนำเพื่อช่วยในการตัดสินใจ แต่ผลสุดท้ายการตัดสินใจก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในฐานะที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานโดยตรง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 241) ในการตัดสินใจนั้นผู้บริหารอาจจะใช้วิธีการตัดสินใจได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบก็เหมาะสมกับการตัดสินใจในแต่ละเรื่อง นักบริหารที่ชาญฉลาดมักจะใช้วิธีการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของปัญหาแต่ละอย่าง โดยอาจจะจำแนกวิธีการตัดสินใจได้ 2 รูปแบบ คือ การตัดสินใจโดยบุคคลคนเดียวและการตัดสินใจโดยกลุ่ม (เด่น ชะเนติยง, จิตตินันท์ วุฒิกร, 2519, หน้า 163-164) ซึ่งสอดคล้องกับ ฟูร์ม และเยตตัน (Vroom & Yetton, 1973, p. 156) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการตัดสินใจ 5 รูปแบบ คือ 1) ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ 2) ผู้บริหารตัดสินใจเองโดยใช้ข้อมูลของตนเองและหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ผู้บริหารมีการปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคลแล้วตัดสินใจ 4) ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการอภิปรายร่วมกัน ฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชา แล้วนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจของตนเอง 5) ผู้บริหารร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนประชุมปรึกษา อภิปรายปัญหาอย่างละเอียดแล้ว ประเมินทางเลือกพร้อมกับผู้ใต้บังคับบัญชาและตัดสินใจร่วมกัน โดยยึดถือความเห็นร่วมกัน ใน

การตัดสินใจสั่งการ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแต่ละคนย่อมจะมีรูปแบบในการตัดสินใจสั่งการแตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปริติติลล (2529, หน้า 91-99) ที่กล่าวว่า "การตัดสินใจมีมากมายหลายวิธี การตัดสินใจเรื่องหนึ่งอาจใช้วิธีการหรือรูปแบบต่างๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหาร อันเป็นเทคนิคที่ใช้ในการตัดสินใจ" ดังนั้น ถ้าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเลือกใช้รูปแบบหรือวิธีการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ย่อมจะส่งผลต่อความสำเร็จของงานที่รับผิดชอบ ทำให้การจัดการศึกษาในระดับอำเภอบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นหน่วยงานบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือที่คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอมอบหมาย ทั้งนี้โดยมีหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นหัวหน้าหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 288-289) โดยดำเนินงานด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานการเจ้าหน้าที่ ด้านงานการเงินและพัสดุ และงานนิเทศการศึกษา ดังนี้คือ ดำเนินการเกี่ยวกับงานการจัดสำนักงาน งานควบคุมยานพาหนะ งานสารบรรณ งานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 งานการจัดประชุม งานประสานงาน งานประชาสัมพันธ์ งานสวัสดิการ งานแผนและนโยบาย งานสรรหาและพัฒนาบุคลากร งานการจัดอบรม งานบัญชีถือจ่าย เลื่อนขั้นและระดับเงินเดือน งานเกี่ยวกับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ งานทะเบียนประวัติ บัตรประจำตัวและควบคุมวันลา งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ งานเกี่ยวกับวินัย งานเกี่ยวกับการเงิน บัญชี และพัสดุ งานนิเทศและจัดกิจกรรมพัฒนาทางด้านวิชาการ งานพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนาและฝึกอบรมครูทางด้านวิชาการ งานพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 272-273) จะเห็นได้ว่า สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นหน่วยงานที่สำคัญหน่วยงานหนึ่ง ที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนของชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของคน ดังนั้น หากการปฏิบัติงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคนโดยเฉพาะทางด้านการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมด้วย แต่สภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีลักษณะการบริหารงานที่แตกต่างไปจากส่วนราชการอื่น ประกอบกับ

ภารกิจที่รับผิดชอบในการดำเนินงานมีหลากหลาย และมีปริมาณงานมาก จึงเป็นผลให้การบริหารงานมีความยุ่งยากและความสลับซับซ้อนของงานสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีลักษณะเฉพาะ ความจำเป็นในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น สภาพและสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีงานหลากหลายครอบคลุมทั้งอำเภอ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536, หน้า 10) และลักษณะการบริหารงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบริหารงานโดยตรง รับผิดชอบการจัดการศึกษาภายในอำเภอ ทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น และปฏิบัติงานตามที่กฎหมายกำหนดส่วนหนึ่ง และคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่บริหารทางอ้อม โดยใช้การประชุม วินิจฉัย ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และวางแผนงานทางการบริหาร เพื่อให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอนำนโยบายไปดำเนินการอีกส่วนหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538, หน้า 5) ดังนั้น การบริหารสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ จึงต้องใช้ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน มีทักษะการเป็นผู้นำ มีความรู้และทักษะในการตัดสินใจ และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

การบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอแต่ละคน ย่อมจะส่งผลกระทบต่อภารกิจที่จะต้องดำเนินการในหน่วยงาน การบริหารงานจะปรากฏผลออกมาเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงาน ทำให้ผลการปฏิบัติเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน ก็คือการตัดสินใจสั่งการที่มีประสิทธิภาพ แต่จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525, หน้า 265-319) ได้รวบรวมปัญหาการบริหารงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอทั่วประเทศ พบว่า การบริหารงานประสบปัญหาทุกด้าน ได้แก่ ด้านงานบริหารทั่วไป งานการเงิน และพัสดุ และงานนิเทศการศึกษา และจากการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาประถมศึกษา พบว่า มีปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ คือการปฏิบัติงานยังไม่คล่องตัว ไม่ยึดหลักการบริหาร มีการใช้อำนาจไม่ถูกต้อง และมีการประสานงานน้อย (เสาวภาคย์ อนันตชีนสุข, 2540, หน้า 4 ; อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525, หน้า 263) และจากรายงานสรุปผลการประชุมสัมมนาหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ประจำปี 2533 พบว่า หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอทั่วประเทศ มิได้มีผลงานเป็นที่น่าประทับใจ บางคนมีปัญหาใน

การบริหารงาน บางคนถูกร้องเรียน ถูกบดขยี้ มีเพียงบางคนที่เหมาะสมผลสำเร็จในการบริหารงาน มีผลงานเด่นชัด มีโอกาสก้าวหน้าเร็วมาก (ประจวบ แสงอินทร์, 2533, หน้า 1)

จากปัญหาการบริหารงานในหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ดังกล่าว ทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอำเภอ และอาจกระทบหรือส่งผลถึงในระดับชาติได้ ทำให้การจัดการศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนการบริหารงานไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเท่าที่ควร และจากแนวคิดที่ว่า รูปแบบหรือวิธีการในการตัดสินใจของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการตัดสินใจกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในเขตการศึกษา 12 เพื่อศึกษาว่าหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอใช้รูปแบบใดในการตัดสินใจสั่งการและส่งผลต่อการปฏิบัติงานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในระดับใด และรูปแบบการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหรือไม่ และจากแนวคิดที่ว่า ระดับการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการใช้รูปแบบหรือวิธีการในการตัดสินใจ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ระดับการศึกษา และประสบการณ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือไม่ และจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างไร โดยผู้วิจัยกำหนดให้ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นตัวแปรต้นในการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้ เพื่อหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจะได้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานและปรับปรุงพัฒนารูปแบบการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไป ซึ่งจะมีผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้ดียิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตามความเห็นของหัวหน้างานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
2. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตามความเห็นของหัวหน้างานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
3. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

4. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์มาก กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย
5. เพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี
6. เพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์มาก กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการตัดสินใจกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ อาจเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 ใช้เป็นข้อมูลในการอบรมหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งอาจเป็นแนวทางสำหรับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอได้พัฒนาการตัดสินใจและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ตามแนวคิดของฟรูมและเยตตัน (Vroom & Yetton, 1973, p. 156) ซึ่งมีรูปแบบการตัดสินใจ 5 รูปแบบ ดังนี้คือ 1) ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ 2) ผู้บริหารตัดสินใจเองโดยใช้ข้อมูลของตนเองและหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ผู้บริหารมีการปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคลแล้วตัดสินใจ 4) ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการอภิปรายร่วมกัน ฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจของตนเอง และ 5) ผู้บริหารร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนประชุมปรึกษาอภิปรายปัญหาอย่างละเอียด แล้วประเมินทางเลือกร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาและตัดสินใจร่วมกันโดยยึดถือความเห็นร่วมกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการตัดสินใจเพื่อบริหารงานในหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และมุ่งศึกษาผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 272) ดังนี้คือ 1) งานบริหารทั่วไป 2) งานการเจ้าหน้าที่ 3) งานการเงินและพัสดุ และ 4) งานนิเทศการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการที่ทำหน้าที่หัวหน้างานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 12 จำนวน 67 สำนักงาน จำนวน 268 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการที่ทำหน้าที่หัวหน้างานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 12 จำนวน 232 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังนี้

2.2.1 สุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified-random sampling) โดยสุ่มอำเภอของทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 12 โดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-608)

2.2.2 สุ่มแบบเจาะจง (purposive-random sampling) โดยกำหนดสุ่มหัวหน้างานในอำเภอ กลุ่มตัวอย่างอำเภอละ 4 ตำแหน่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยชีวสังคมของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 ซึ่งประกอบด้วย

3.1.1 วุฒิทางการศึกษา

3.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 รูปแบบการตัดสินใจ 5 รูปแบบ

3.2.1.1 ผู้บริหารตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลของตนเอง

3.2.1.2 ผู้บริหารตัดสินใจโดยได้รับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา

3.2.1.3 ผู้บริหารปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชาบางคนแล้วตัดสินใจ

3.2.1.4 ผู้บริหารปรึกษากับกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วตัดสินใจ

3.2.1.5 ผู้บริหารร่วมปรึกษาร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วร่วมกันตัดสินใจ

3.2.2 ผลการปฏิบัติงาน ตามลักษณะงาน 4 ด้าน

3.2.2.1 ด้านงานบริหารทั่วไป

3.2.2.2 ด้านงานการเจ้าหน้าที่

3.2.2.3 ด้านงานการเงินและพัสดุ

3.2.2.4 ด้านงานนิเทศการศึกษา

คำถามในการวิจัย

1. การตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นรูปแบบใด
2. ผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับใด
3. รูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันหรือไม่
4. รูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีประสบการณ์มาก กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย แตกต่างกันหรือไม่
5. ผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันหรือไม่
6. ผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ที่มีประสบการณ์มาก กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์น้อย แตกต่างกันหรือไม่
7. รูปแบบการตัดสินใจของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอหรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

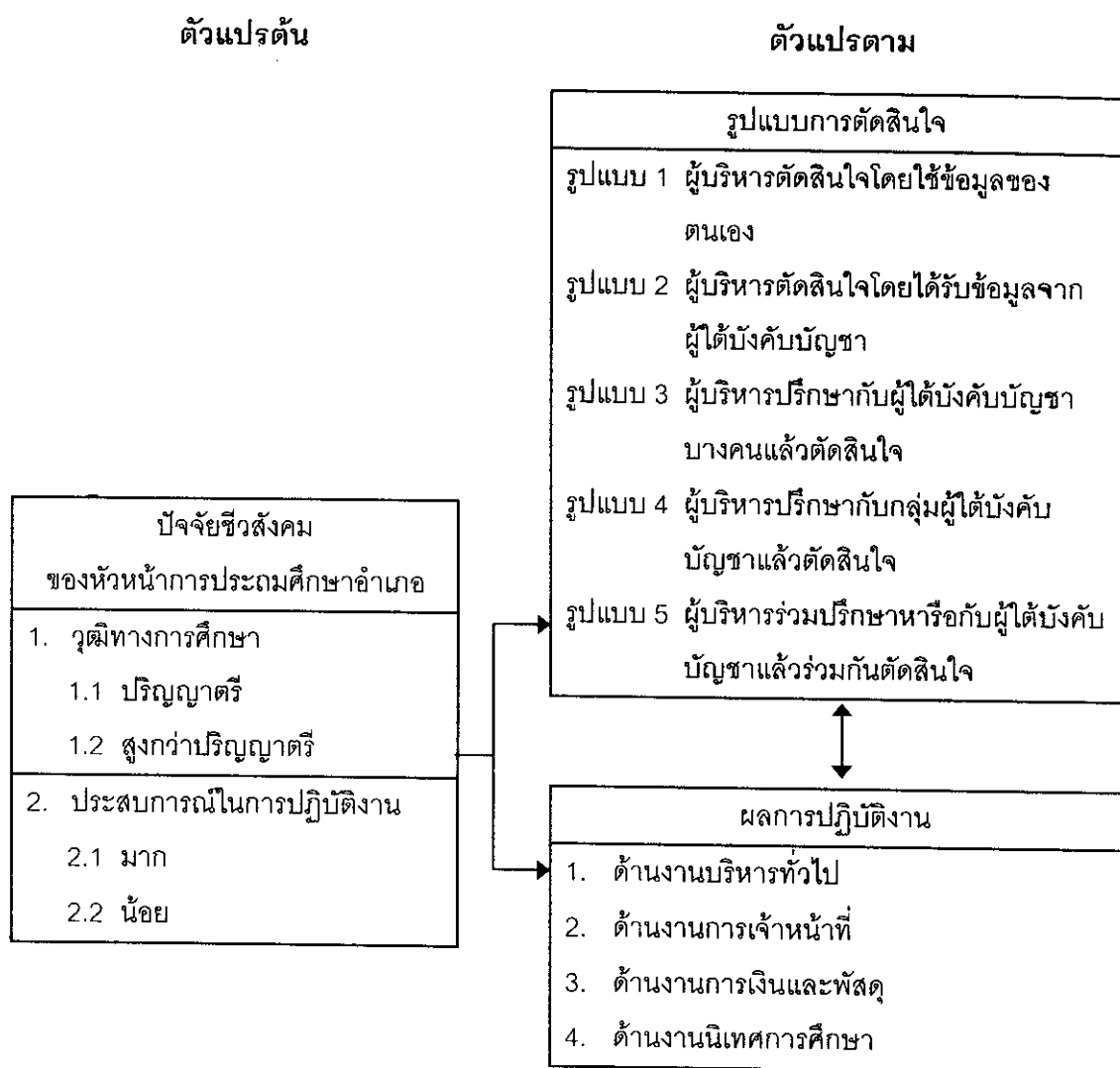
1. รูปแบบการตัดสินใจระหว่างหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรีกับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกัน
2. รูปแบบการตัดสินใจระหว่างหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์มาก กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์น้อยแตกต่างกัน
3. ผลการปฏิบัติงานระหว่างหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรีกับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกัน
4. ผลการปฏิบัติงานระหว่างหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์มากกับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์น้อยแตกต่างกัน

5. รูปแบบการตัดสินใจกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอมีความสัมพันธ์กันทางบวก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการตัดสินใจกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของ ฟูรัม และเยตตัน (Vroom & Yetton, 1973, p. 156) ซึ่งมีรูปแบบการตัดสินใจ 5 รูปแบบ คือ 1) ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ 2) ผู้บริหารตัดสินใจเองโดยใช้ข้อมูลของตนเองและหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ผู้บริหารมีการปรึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคลแล้วตัดสินใจ 4) ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการอภิปรายร่วมกัน ฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจของตนเอง 5) ผู้บริหารร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนประชุมปรึกษา อภิปรายปัญหาอย่างละเอียดแล้วประมินทางเลือกร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาและตัดสินใจร่วมกันโดยยึดถือความเห็นร่วมกัน

สำหรับผลการปฏิบัติงานนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ภารกิจที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และภารกิจอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติ เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาภายในเขตอำเภอ/กิ่งอำเภอ โดยมีหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 288) โดยแบ่งภารกิจที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะต้องปฏิบัติเป็น 4 ด้าน คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานการเจ้าหน้าที่ ด้านงานการเงินและพัสดุ และด้านงานนิเทศการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 272) โดยศึกษาจากความคิดเห็นของหัวหน้างานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และปัจจัยทางชีวสังคมของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นตัวแปรเพื่อการวิจัยตามความคิดเห็นของหัวหน้างาน ดังกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการตัดสินใจ หมายถึง วิธีการตัดสินใจสั่งการของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 ตามลักษณะงานการบริหารสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและในการวิจัยนี้จำแนกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1.1 รูปแบบ 1 หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลของตนเอง

1.2 รูปแบบ 2 หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตัดสินใจโดยได้รับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา

1.3 รูปแบบ 3 หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรึกษากับผู้ได้บังคับบัญชาบางคนแล้วตัดสินใจ

1.4 รูปแบบ 4 หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรึกษากับกลุ่มผู้ได้บังคับบัญชาแล้วตัดสินใจ

1.5 รูปแบบ 5 หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอร่วมปรึกษากับผู้ได้บังคับบัญชาแล้วร่วมกันตัดสินใจ

2. ผลการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ดังนี้

2.1 งานบริหารทั่วไป หมายถึง ความสำเร็จในการจัดสำนักงาน งานสารบรรณ งานสวัสดิการและสวัสดิภาพ งานประชาสัมพันธ์ งานยานพาหนะ งานดำเนินการตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 งานงบประมาณ งานนโยบายและแผนพัฒนางานซึ่งมิได้อยู่ในความรับผิดชอบของงานใด

2.2 งานการเจ้าหน้าที่ หมายถึง ความสำเร็จในงานวางแผนบุคลากร งานสรรหาและแต่งตั้ง งานพัฒนาบุคลากร งานทะเบียนประวัติ งานวินัยและการรักษาวินัย งานปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งและการเลื่อนขั้นเงินเดือน และงานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ

2.3 งานการเงินและพัสดุ หมายถึง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานงานการเงิน งานบัญชี และงานพัสดุ

2.4 งานนิเทศการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จในงานนิเทศติดตามและประเมินผลทางการศึกษา งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจัย งานพัฒนาการนิเทศ งานบริหารการศึกษาและเทคโนโลยี งานบริหารโครงการ งานประสานงานและเผยแพร่เอกสารวิชาการ

3. หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง หัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหาร ควบคุม บังคับบัญชาและดูแล ซึ่งราชการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและหมายรวมถึงความถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอด้วย ซึ่งในการวิจัยนี้ได้จำแนกปัจจัยชีวสังคมของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อเป็นตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

3.1 วุฒิทางการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่ปฏิบัติงานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 12 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้